and deep 'pot-shaped' (*Topfkachel*) stove tiles, flat armorial stove tiles (Fig. 4), trim stove tiles (Fig. 14), brick rubble, an iron hook – part of a door lock, 2 whetstones, a belt buckle, a porcelain pipe bowl (Fig. 14), and 5 17th–19th-century coins (Figs. 5–6).

The excavations at the Old Žagarė market square (P. Cvirkos St. 42 – Gedimino street) supplemented the information about Žagarė's businesses: the 2 awls, thimble, and needle that were found attest to the tailor's trade. Tailors (in 1754, 1756, 1775, 1776, and 1784) and cobblers (in 1647) are mentioned in the 17th–18th-century inventories of Old Žagarė.

A layer of slag (dross (?)) was discovered (Fig. 1) where fragments of 3 bellows were found. They could be from an iron smelting furnace or a blacksmith's forge. Blacksmiths and metalworkers are mentioned in Žagarė (in 1565, in Old Žagarė in 1647 and 1784, and in New Žagarė in 1778, 1786, 1789, and 1791). Thus the new finds supplement the sparse historical information about the trades in Žagarė.

The remains of paving from the first half of the 20th century (Fig. 11) were found around a Jewish prayer house at Vilniaus St. 10A. An excavation was made of part of the remains of a wooden building, which was erected in the first half of the 19th century (Fig. 10) and where animal horns and bones with signs of processing and half of a faience plate (Fig. 13) were collected.

Paving and a building foundation were discovered at Miesto Sq. 1A. This plot was the site of the New Žagarė church government and its buildings: a rectory (built in 1807), an alms house, a brewery, a granary, and 2 altars, which are mentioned in 1792, 1807, and 1808 church documents.

MIESTELIAI

Bronius Dakanis

Žemaičių aikštė Tveruose

Vadovaudamasi kelių Telšiai–Žarėnai–Tverai–Laukuva ir Rietavas–Tverai–Varniai eismo saugumo sutvarkymo jų sankryžoje Tveruose projektu, IĮ „Senų senovė" atliko Tverų senamiesčio (Rietavo sav.) teritorijos Žemaičių aikštėje ir jos prieigose žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu Tverų miestelio Žemaičių aikštėje, Laukuvos ir Miško gatvėse, bažnyčios šventoriuje bei varpinės aplinkoje 31 vietoje ištirtas bendras 59,5 m² plotas. Be to, UAB „Lytagra" parduotuvės neužstatytoje sklypo dalyje 3 vietose dar ištirtas 12 m² plotas. Archeologiniai šurfai tirti nuo 1 iki 4 m² dydžio, orientuoti pagal gatvių, elektros linijų, greta esančių sklypų ar statinių kryptis.

Tverų Žemaičių aikštės V–ŠV pakraštyje ŠR–PV kryptimi ištirta šurfų 1–8 (V) eilė, o jos R–PR – ta pačia kryptimi kita – šurfai 18–23 (R), aikštėje esančio skvero bei mašinų stovėjimo aikštelės R, PR pakraščiuose, irgi Š, ŠR–PV kryptimi ištirta dar viena šurfų 11–17 (centriniai) eilė. Aikštės Š kampe ištirtas šurfas 10, Miško gatvėje – šurfas 9, Laukuvos gatvėje – šurfai 24 ir 25, varpinės aplinkoje – šurfai 26–29 ir šventoriuje – šurfai 30 ir 31. Šurfuose, tirtuose Žemaičių aikštės Š dalyje, nesuardyto, kiek intensyvesnio ir datuotino ankstesniu nei XVIII a. kultūrinio sluoksnio neaptikta. Tik šurfuose 15 (aikštės vidurinėje dalyje) ir 18 (ŠR kampe) rasta puodyninių bei dviejų plokštinių koklių fragmentai, datuojami XVIII a. Kitose vietose to laikotarpio kul-

1 pav. Grindinio fragmentas Tverų aikštės V pakraštyje. B. Dakanio nuotr.

Fig. 1. A paving fragment on the W edge of Tverų square.

2 pav. Grindinio fragmentas Tverų aikštės P pakraštyje. B. Dakanio nuotr.

Fig. 2. A paving fragment on the S edge of Tverų square.

tūrinis sluoksnis suardytas, be abejo, išgriaunant pastatų, stovėjusių aikštės Š dalyje, pamatus. Intensyvesnis kultūrinis sluoksnis turėtų būti užstatytoje vietoje šalia aikštės Š dalies (tyrimai vykdyti ir projektuojami žemės darbai yra aikštėje – ją juosiančiose gatvėse, kur kultūrinis sluoksnis nesusiformavo). Aikštės Š dalyje aptikta ir grindinių, grįstų iš natūralių lauko akmenų (1 pav.). Jie aikštės, gatvių, šaligatvių (fragmentai), šaligatvių ir gatvių ribų, grįsti XX a. viduryje, labai suardyti to amžiaus antrojoje pusėje tvarkant pačią aikštę ir asfaltuojant jos gatves. Aikštės V pusėje ir jos PR kampe rasta ir pastatų pamatų liekanų, būdingų XIX–XX a. Be grindinių ir pamatų liekanų, Laisvės aikštės Š dalyje dar aptikta įvairių radinių: žiestų puodų, kurių dalis dengta įvairios spalvos glazūra, porceliano, fajanso ir stiklo indų šukių, keramikinės keptuvės fragmentas, kalvio darbo ir fabriko gamybos vinių ir pasagvinių, moneta ir kt., datuojamų XVIII–XX a. Žemaičių aikštės P dalyje ir gatvėse, vedančiose iš jos (Laukuvos ir Miško), kultūrinio sluoksnio neaptikta, tik grindiniai po asfaltu, grįsti irgi XX a. (2 pav.). Jo neaptikta ir varpinės aplinkoje. Šurfe 31, tirtame bažnyčios šventoriuje, 40–45 cm gylyje atidengtos kapų duobės. Patys kapai netirti.

Į V nuo Žemaičių aikštės, UAB „Lytagros“ priestato vietoje, archeologinio kultūrinio sluoksnio, išskyrus kelis pavienius radinius (puodyninių koklių ir žiestų indų šukes, datuojamas XVIII a.), neaptikta.

Žemaičių square in Tverai

During a field evaluation in the town of Tverai (Rietavas municipality), a total area of 59.5 m^2 was excavated at 31 sites in Žemaičių square, on Laukuvos and Miško streets, in the churchyard, and in the vicinity of the bell tower and another 12 m^2 was excavated at 3 sites in part of an undeveloped plot belonging to the shop, „Lytagra“, UAB. In test pits 15 (in the central part of the square) and 18 (in the NE corner), fragments of 18th-century ‘pot-shaped’ stove tiles (*Topfkachel*) and 2 flat stove tiles were found. 20th-century natural field stone paving (Figs. 1–2) was discovered in the N part of the square.